

(۱۰)

سندھ اچ سرائیکی شاعری

تحریر: ڈاکٹر نواز علی شوق — ترجمہ: داد محمد خادم بروہی - جیکب آباد (سندھ)

تاریخ دے مطالعے نال معلوم ہئیندے جو، سندھ دیاں حدان پرے پرے تائیں پکھڑیل بن۔ موجودہ پنجاب سندھ واپس
 حصہ مانی۔ اتے ملتان کہیں زمانے اچ سندھ دی گادی دا بندہ ہا۔ ایں خاطر سندھی لے سرائیکی زبانان دا سنگم قديم اتے منبوط۔
 لے۔ بولی دے ماہرین دی رائے ہے جو سندھی تے سرائیکی زبانان خاندانی لحاظ نال آپت اچ لگیان جیسیا ہن۔ ایہو
 اسی سبب ہے جو سندھی لے سرائیکی دی سنگت اتے رشتہ داری قديم زمانے کنوں قائم و دائم ہے۔
 سندھی ادبی تاریخ دے ایساں نال معلوم ہئیندے جو سندھ اچ سرائیکی شاعری کون جید مقبولیت حاصل لے۔ شاہ باہو
 بلچا شاہ اتے خواجہ غلام فرید دا کلام پورے سندھ اچ مشہور اتے مقبول لے۔ اوکٹوں علاوہ سندھی زبان دے بہوں شاعری
 سرائیکی زبان اچ بہوں معیاری کلام اکھئے۔ جیں وچ سچل سرمست، فقیر قادر بخش بیدل، حمل خاں لغاری، گہرام فقیر، امیر شیر شاہ، نانک
 یوسف، شیر خاں جھمبھرو، خوش خیر محمد ہتیاہی، فقیر غلام حیدر رشتہ، عثمان سانگی، بیلان فقیر، عبداللہ کاتیار، شاہ نصیر محمد فقیر کھٹیاں،
 فقیر ہدایت علی غفیر، غزل فقیر لے بہوں ڈو جھے شاعری دے نال شمار تھی سگدن۔

حمل خاں لغاری سرائیکی ڈوبڑے کون کمال تے رسایا۔ تے سچل سرمست ول سرائیکی وچ نویں تجربے
 کیئے۔ اتے سرائیکی کافی دی سونہی سوائی کیئی۔ اتے ایں طرحاں سندھ اچ سرائیکی شاعری دا مکمل خاکہ کافی مقبولیت حاصل تھی
 مقوڑے وقت اچ سندھ اچ سرائیکی شاعری دا مکمل خاکہ پیش کرن ناممکن ہے۔ تاہم بیاں ادبی صنفاں چھوڑ تے ہتھاں
 نمونے طور کجھ سندھی سرائیکی شاعری دی چون کاٹیاں پیش کریندے ہن۔

سچل سرمست دا دور سندھی سرائیکی کافی دا سنہری دور اکھیچ سگدا ہے۔ فقیر عبداللہ کاتیار اول دور دے وڈے
 شاعر تھی گذرین۔ اوندی پک سرائیکی کافی پیش کریندے ہن۔ ینا اچ ہوں عشق محبت دا مضمون کیئے خوبصورت انداز وچ پیش کیا
 ہس۔ عشق کوئی راند نہیں جو ہر کوئی کھینڈ سگے۔ ایں وچ ہر وی قربانی ڈیوٹی پوندی لے۔ عبداللہ کاتیار فرزند ہے

پیویں تے سرو اسانگا چھوڑ
 مرن کنوں ہن منہ ناں موڑ
 ایہو ورہ دے وچرے وڈا گڑ

مست پیالا محبت والا

کات کنوں کندھ کدھن کچانی

عاشق چاؤن سری لکاون

نامی بات الاون دی

انسانوں ایک سہایا

عندم حیدر عشق دی چالی

کھینچنے والے کے درد دھماکی

ہیں لوگ لگاؤ نہ رہی

برصہ جیلہ یا جسم جیلہ

فغان سانجی آچھے دودرا تمام سٹھا شاعر اے اوہدی سندھی شاعری یا سرائیکی کلام سائے سندھ اچ مشہور ہن۔ عشق دکا

آتش و حال اونمب سرائی شاعری ذریعہ ملاحظہ فرماؤ۔

سانوڻ لڳ ٿي پي اختيار ڪري

چڑا ڈھی عشق آتش لائی ہے

...سینے سے دوچ نہ سگائی ہے یار...

محبت ڈاڑھا چمچ چایا !

۱۱: مل بھلاں کر حوہ عشق آیا

مقاماتنا چ پختائی ہے یار.....

معنی گدا گر گشت کریندا

عشق اور پردہ پہن نہ جھیندا

کبھی کبھی چاکھائی ہے یار . . . . .

شرم حیا پہلی سٹ و جائے

عشتا جو اُندا میں سرِ عیالما

سنگھ کے فریدی لامکانا!

مشت آتش سہاے عشا دنا !

عرش کنوں اٹھ اُٹھے یار.....

اے ایک حقیقت ہے جو سندھ کے شاعریں آپٹی کانیں اچھڑ کر بے کرتے اداں و بڑی وسعت اتے جاوے پید اکتی ہے۔ امتاں یلکان فیر دی ہک کان پشیں کرئیدے ہیں۔ میں وچہ اندر نا تافئے سبب کانہ نکش اتے پر تاثیر طبع گہی اے۔ فرمیدن ۷

مچھکے تیر تر کش کے : نغارے سپاں دے

غلے سین پر سینے برابر : بان جینا نہ دے !

کرن شکار، مستی مہمیتا سے : بے اختیار سی با لم

بھریا باز، کھیر واز! : الشعاب سیاں دے

اکھیاں دریا اوج حکم مہوج : بھر کے فوج و سال

کن چافیر، درس دلیب

کچا یا کان، محبن نشان

03/17

مارچ ۱۹۸۶ء

ماہنامہ سرائیکی ادب لٹن

ڈے جند عاشق تنہس نوں چھوڑ
نگہ دنیا دا سجدہ توں توڑ !

تیغ عشق دی تیز کھیری
ڈے سر عاشق عشق بازی پر

جیوٹ مسلاج

لاؤن نیمہ نہاؤن چھوڑ

فیقر تاد بخت بیدل مذہودا دڑا جام اتے بزرگ مئی گز سے۔ شاعری وچ دی انیکوں عالی مقام حاصل اے۔ انہاں دی
مذہبی تے سرائیکی شاعری پوسے مذہب اپر مشہور اے اتھان ادنیٰ پاک ایجھی سرائیکی کافی پیش کریندے ہیں جیہیں وچ باری
لے مینا کی نمایاں نظر آندی اے۔ محبت دے مضمون تان ہر کہیں بیٹے ہن۔ پر بیدل دا پاک اگہ اپنا انداز ہے۔ جو بہوں
پیارا ہے۔ فریندے۔

برہ بزرگی ساری نیچی
زور اتہ خوار و درودہ دا ہندا

بھٹ لعت دا چل بھٹلا

تنہس نوں اکھیں چل بھٹلا

کو نہ بد سے آتے چل بھٹلا

نیستی دا چل چل بھٹلا

نکلے جو لقا ساں توں !

ساتی یار پلا بیدل نوں

محبت سے ! نکلا بھٹلا !

فیقر غلام حیدر شرانک یوسف نامریہ۔ نامک یوسف دکارہ راہ تے رچ ریٹا عتیا۔ ایندے کلام اپر محبت دے
مضمون نال تصوف دے باریک نکیتیں وایان دی جا بجا نظر آندی اے۔ اتھان نمونے طور پر سرائیکی کافی پیش کریندے ہیں۔
تیدھی نہیں سک سادوں دی !

اد دھولیا کر آدوں دی

حسن تیدھے میں کیتی ہاں حیرانی

درد کنوں میں پھراں دیوانی

موج آئی سر سادوں دی !

لی پیارا میر مستانی !

پیر مٹاں فرمایا ابویے۔ !

چھوڑ خودی خود آ پئی !

نوبت نیمہ وچاؤں دی

موترا قبلہ مر کے جیویں

نال تیدھے میں نیمہ سرائی

جان جسم سارا گھول گھمایا

عشق اتے عقل دی جنگ ازل کنوں چلے ہی آئی ہے۔ ایں مغزوں کون بہوں شاعری لکھن گئے ڈھنگ نال پیش کیا ہے۔ فقیر میرا خاں آپنی پاک کافی راج فریندین۔

آپنی عشق اتے عقل دی جنگ اتے

پڑھیں عشق پیو مانی بھج تے بھجوں

خیر پور سے پاک شاعر سائیں علی محمد شاہ علی فریندین

عشق آہے تر جنجور : علم عقل جی پاڑے تھو
ہن شاہ نصیر دی پاک کافی پیش کریندے ہیں۔ میں وچ رندی رمز و ایس دی سچان کریندے فریندین۔
شاہ عشق کیتی مڈاں سستی : ہڈاں مقل پیار وچ سستی
رمز رندی وچ آئے اھیئیں : ہمدون سستی استی !
قالب اپنا کپ کرا مٹی : مہن بیت پرستی
عشق نفس نبھا گاتوں : چامارن تیغ بدوستی
ڈے ہر گھن سرک نصیر !
سودا دست بدوستی !

محمد فقیر کھنیاں موت اتے سستی و اشاعر ہے۔ اوپک شاعر اپنا پاک وچ مقبول گات نامی مائی۔ فقیر ہدایت ملی بھنی واپار دوست اتے ساتھی مائی۔ زندے کلام راج عشق اتے خیت تال تقوت دی قلم دی نظر آنڈی ہے۔ اھال انہاں دی پاک کافی پیش کریندے ہیں۔

یار پیار تیبڑی کارن : دم دم پاداں جھاترویاں !
فد کردنی قرب کھایم : لنو لنو مے مچ لاترویاں
نار نکھتے ہل ہلا یا۔ : برہم بھلایا باترویاں
سودا سودا تبت ہویرا : منجھ گیارہ لاترویاں
الٹے مام "محمد" موہیا : قرب و حایاں کاترویاں

فقیر ہدایت بھنی تارک نہ صرف پاک وچ عالم دین نا۔ پر اوسدھی سرائیکی ناری اتے اردو و ادبی شاعر دی نا۔ سندھ واپس شاعر ہے جسیں سرائیکی زبان وچ ادب و ادبیات وار دیوان لکھیا۔ اذکنوں علاوہ ڈومہڑے، جھوٹے، ہفتے مے ڈینہہ، اسی حرفیاں اتے کافیاں اکھیاں ہن۔ جیکر اوندے کلیات وچ موجود ہن ادبیات سندھی ادبی بورڈ وچ چھاپاں مے منظر ہن۔ اوندے کلیات کنوں پاک کافی پیش کریندے ہیں۔ میں وچ ایسی عشق و احوال دیاں مے